

Asia: Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3)

Ympäristöministeriö

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=f8db002d-2622-4146-b2e7-0a558b2cb198>

Lausunto

Lausunto KAISU3-luonnosraporttiin 15.8. 2025

Maatalouden nykytoimia kuvaavassa luvussa toimet lähinnä luetellaan ja kuvataan tarkemmin vasta luvussa 6 lisätoimet, jossa puolestaan nykytoimiin lisäisiä toimia tuodaan esille vähän. Tämä epäjohtonsuuntainen esitystapa heikentää raportin luettavuutta.

Luvussa 5 luetellaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisia toimenpiteitä, jotka vaikuttavat vähentävästi maatalouden kasvihuonekaasupäästöihin.

Luvussa 5 todetaan, että KEITO-hankkeessa määritelty maatalouden nykytoimiskenaario sisältää muun muassa tavoitepinta-aloja, joihin ei tämänhetkisen tiedon ja toimien perusteella olla pääsemässä. Tämä on tärkeä huomio, ja odottaisi, että lisätoimia kuvaavassa luvussa pohdittaisiin ja esitettäisiin vaihtoehtoja, miten tavoitepinta-aloihin päästäisiin.

Lisäksi luvussa 5 mainitaan, että valmistelussa on ollut esillä joukko toimia, jotka todennäköisesti tulevat vaikuttamaan maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä vähentävästi tulevaisuudessa, mutta joille ei tällä hetkellä pystytä laskemaan päästövaikutusta. Näitä ei ole kuitenkaan käsitelty tarkemmin luvussa 6 kohdassa maatalouden lisätoimet.

Luvussa 6 kohdassa maatalouden lisätoimet todetaan aivan oikein, että on tärkeää varmistaa, että esitettävät toimet eivät uhkaa kansallista ruokaturvaa, ja että jatkossa on kiinnitettävä huomiota tuotannon tehostamiseen eli päästöjen vähentämiseen tuotettua yksikköä kohden.

Vähemmälle huomiolle jää, että tutkimus ja mm. vuoden 2024 maatalouden vähähiilitiekartta on nostanut esille eri keinoja ja niiden soveltamisen laajuuksia, joiden vallitessa ristiriitaa ruoantuotannon ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen kanssa ei synny. Odottaisi, että luvussa 6 kohdassa maatalouden lisätoimet tuotaisiin esille, kuinka kustannusvaikuttavien päästövähennyskeinojen laajuutta, rahoitusta ja kannustimia voitaisiin lisätä. Sen sijaan aletaan käymään läpi nykyisiä YMP:n toimia tarkemmin, joka kuuluisi sisällöllisesti lukuun 5 kohtaan maatalouden nykytoimet. Luvussa 6 tuodaan esille KEITO-WEM-skenaariossa eli nykytoimilla laskettuja päästövähennyksiä, jotka jäävät varsin vaatimattomiksi. Esille tuodaan myös jo käytössä olevia toimia, joille päästövähennyksiä on vaikea laskea, kuten tilusjärjestelyt ja Peltopankki-hanke. Näiden toimien lisäämistä rajoittavat mm.

Maanmittauslaitoksen resurssit, joita tarvitaan runsaasti jos tilusjärjestelyjä lisätään. Nykyisellään tilusjärjestelyjä tehdään vain joidenkin tuhansien hehtaarien alalla vuodessa, joten se on hidas keino vähentää maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä, ellei tilusjärjestelyjä olennaisesti lisätä. Se on taas epärealistista ottaen huomioon Maanmittauslaitoksen resurssit ja se, että jokaiseen tilusjärjestely-tapaukseen pitää löytää siihen halukkaat maanomistajat, jotka päättävät viime kädessä, millainen lopputulos tilusjärjestelyllä on.

Sen sijaan, että luvussa 6 maatalouden lisätoimet pohdittaisiin mahdollisuuksia lisätä toimivien, eniten kasvihuonekaasupäästöihin vaikuttavien ja kustannustehokkaiden toimien lisäämismahdollisuuksia, siellä kuvataan erilaisia toimia, joiden vaikutus kasvihuonekaasupäästöihin jää pieneksi (esim. sukupuolilajiteltu siemen, jota jossain määrin jo käytetään), tai niiden vaikutus

Suomen maatalouden kasvihuonekaasupäästöihin on epävarmaa ja riippuu globaalista hintakehityksestä kotieläintuotteille ja viennin ja pellonkäytön tulevasta kehityksestä, kuten ruokavalioiden muuttuminen. Vaikka nämä ovat sinällään asiaankuuluvia kokonaisuuksia, luku 6 ei painotu tavoitteellisesti siihen, mitä toimia ja resursseja tulisi erityisesti lisätä, jotta maatalouden kasvihuonekaasupäästöt vähenisivät kustannusvaikuttavasti. Lopuksi luvun 6 maataloutta koskevassa osassa esitetään keskeisiksi seuraavat politiikkatoimet: Biokaasun tuotannon ja käytön edistäminen, ravinteiden kierrätyksen edistäminen, turvepeltojen kosteikkotoimet, metsäpinta-alan laajentaminen, peltopankkipilotin jatkaminen ja tilusjärjestelytoiminnan nopeuttaminen. Listasta puuttuu typpilannoituksen täsmentäminen kasvien ravinnetarpeita vastaavasti ja sitä kautta typpilannoituksen tehoistuminen ja epäorgaanisen typpilannoituksen vähentäminen. Typen käyttö on melko suuri päästölähde maataloudessa. Luvussa 6 mainitaan täsmäviljely päästövähennysmahdollisuutena, mutta se ei nouse keskeisten politiikkatoimien listalle. Lisäksi lista ei painotu päästövähennyspotentiaaliltaan. Turvepeltojen kosteikkotoimet eri muodoissaan, ml. säätösalaoituksen mahdollisuudet ovat päästövähennyspotentiaaliltaan suurin, koska turvepelloilta lähtee yli puolet kasvihuonekaasuinventaarion mukaisista maatalouden päästöistä. Vapaaehtoisille hiilimarkkinoille pääsyn edistäminen turvepeltojen kosteikkotoimin olisi tärkeä edistettävä asia, jotta turvepeltojen kosteikkojen luomiseen ja ylläpitoon saataisiin enemmän resursseja. Kaikkiaan KAISU3-raporttiluonnoksesta näyttäisi puuttuvan / olevan liian vähän tavoitteellista ja strategista kustannusvaikuttavuuspainotteista ajattelua ja painotusta sille, miten päästäisiin parempaan päästöjen vähennyksiin, ruoantuotantoa vähentämättä.

Lausunnon valmistelija(t):
Heikki Lehtonen

Liitteet: